

PREDSTAVLJAMO VAM **DOKTORE NAUKA** S PODRUČJA **GRAČANICE**

DR. SC. SENADA ŠELO ŠABIĆ

IZGRADNJA DRŽAVE POD MEĐUNARODNIM NADZOROM: INTERVENCIJA U BOSNI I HERCEGOVINI, 1996. -2003. (SAŽETAK DOKTORSKE DISERTACIJE)

U disertaciji *Izgradnja države pod međunarodnim nadzorom: intervencija u Bosni i Hercegovini, 1996. -2003.* (*State Building Under Foreign Supervision: Intervention in Bosnia-Herzegovina, 1996-2003*, Vienna i Zagreb: NDA, IMO, 2005, 311 str., ISBN: 3-902275-15-4), autorica analizira intervenciju međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini i na primjeru te intervencije konstruira model međunarodnog intervaniranja, naročito onog koji se provodi u postkonfliktnim društvima od strane Ujedinjenih naroda i/ili *ad-hoc* koalicija država, uz suglasnost Ujedinjenih naroda. Analitički okvir određen je kroz analizu tri aspekta: sigurnosnog, institucionalnog i normativnog. Ova knjiga, koja je doktorska disertacija autorice, u prvom dijelu sadrži i teorijski i metodološki okvir kao podlogu daljnjem empirijskom razmatranju intervencije u BiH, kao i u drugim zemljama (nakon BiH intervencije sličnih okvira uslijedile su na Kosovu, Istočnom Timoru, Iraku i Afganistanu).

Vidljivo je da je disertacija rezultat ozbiljnog istraživanja koje ima i teorijske i empirijske elemente. Bibliografija citiranih radova obuhvata preko 25 stranica. Autoričin poku-

šaj izgradnje modela stvaranja države pod međunarodnim nadzorom je izravan doprinos daljnjem razmatranju problema interveniranja međunarodne zajednice u zemljama pogođenim sukobima. Problem interveniranja je aktuelan i s njim se međunarodna zajednica ne prestaje suočavati (najnoviji primjeri su revolucije u sjevernoj Africi).

Autorica izvodi određene zaključke iz bosanskohercegovačke intervencije koji bi mogli biti testirani na tim drugim slučajevima, kao na primjer da je važniji model izgradnje institucija nakon same intervencije, nego oblik intervencije kao takav, da se ekonomski aspekti rekonstrukcije ne smiju zanemariti niti prepustiti stihiji, a da je u konačnici—test uspješnosti jednog takvog pothvata dugoročna stabilnost koja se jedino može stvoriti na osnovu novih normativnih i vrijednosnih stavova, koji su u slučaju BiH u fazi kada je disertacija pisana bili još uvijek u začecima. Proces je to koji nije završen, a čiji završetak ostaje u rukama jedino i isključivo domaćih snaga.

STATE BUILDING UNDER FOREIGN SUPERVISION: INTERVENTION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA, 1996.–2003.

Summary

In the book *State Building Under Foreign Supervision: Intervention in Bosnia and Herzegovina, 1996–2003* (Vienna and Zagreb: NDA, IMO, 2005, 311 pgs, ISBN: 3-902275-15-4), the author analyses the international intervention in Bosnia and Herzegovina and from this case constructs a model of international intervening, particularly the one that is carried out in post-conflict setting under the auspices of the United Nations and/or *ad hoc* coalitions of states with the United Nations' endorsement. The analytical framework rests on the analysis of three intervening aspects: security, institutional and normative. In the first part, this book, which is the doctoral dissertation of the aut-

hor, discusses a theoretical and a methodological approach as a basis for the subsequent empirical analysis of the intervention in Bosnia and Herzegovina, as well as other similar cases (after Bosnia and Herzegovina, interventions based on similar premises took place in Kosovo, East Timor, Iraq and Afghanistan).

It is obvious that the book, i.e. the doctoral dissertation, is a result of serious research that contains both theoretical and empirical elements. The bibliography of cited works contains over 25 pages. The author's attempt to construct a model of state building under foreign supervision is a direct contribution to the theory of state building as well as to the ongoing debate in the international community on intervening in conflict-ridden states. The problem of intervention is current and evolving, it does not cease to challenge the international community (the latest examples are the *spring revolutions* in northern Africa).

The author draws conclusions from the case of Bosnia and Herzegovina that could be tested in these other cases, for example that the model of institution-building after the intervention is more important than the form of intervention, that the focus on political solutions must not be at the expense of economic reconstruction, and finally that a real test of all-encompassing interventions of this kind is the long-term stability that can be created on the basis of new normative values, which in Bosnia and Herzegovina at the time the dissertation was written was at an initial stage. This process, 16 years after the Dayton Peace Agreement was signed, is still open-ended. It was initiated by the international community, but only local forces can and must conclude it.

Biografija

Dr. sc. Senada Šelo Šabić, rođena je 1971. godine u Tuzli, a odrasla u Gračanici, gdje je stekla osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Na zagrebačkom Filozofskom fakul-

tetu, 1993. godine, diplomirala je engleski jezik u dvojnem zvanju – diplomirani anglista i profesor engleskog jezika. Nakon rada u ambasadi BiH u Zagrebu, te potom u Misiji BiH pri Ujedinjenim narodima u Ženevi, u avgustu 1994., odlazi na poslijediplomske mirovne studije na univerzitetu Notre Dame u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje stječe diplomu magistra. Po povratku u Zagreb, upisuje magistarski studij na Fakultetu političkih znanosti iz međunarodnih odnosa, koji završava 1998. i stječe drugu titulu magistra. Slijedeće godine odlazi na doktorski studij na prestižni univerzitet u Firenci – Europski univerzitetski institut – na kojem se organizuju jedino poslijediplomski studiji. Doktorsku disertaciju na temu “Izgradnja države pod međunarodnim nadzorom: intervencija u Bosni i Hercegovini, 1996. – 2003” (u originalu *State Building Under Foreign Supervision: Intervention in Bosnia and Herzegovina, 1996.–2003.*), odbranila je 2003. godine i stekla zvanje doktora političkih nauka.

Po povratku u Zagreb radi u Uredu za strategiju Vlade Republike Hrvatske, kao i za Agenciju za razvoj Ujedinjenih Naroda (UNDP), te se potom zapošljava u Institutu za međunarodne odnose, gdje i danas radi. Nakon četverogodišnjeg porodiljskog dopusta, te po povratku na posao 2010. godine, radi i kao vanjski suradnik na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu.

Početkom 2011. godine boravila je u SAD-u, gdje je pohađala Fulbright scholars program iz područja nacionalne sigurnosti, akademski vrlo prestižna stipendija koju dodjeljuje US State Department, a koju u ovom slučaju organizacijski vodi University of Delaware. Program se odvijao u više akademskih i vojnih institucija, kao što su na primjer US Military Academy, West Point, US Navy War College, US Army War College, National Defense University, Massachusetts Institute of Technology, Boston University, Columbia University, UN Headquarters, Pentagon, Center for International and

Security Studies (CSIS), itd.

Na Institutu za međunarodne odnose dr.sc. Šelo Šabić radi na političkim i sigurnosnim temama iz šireg područja međunarodnih odnosa, pitanja iz područja regije jugoistočne Evrope, te pitanjima migracije i integracije u Evropskoj uniji. Ovakva vrsta angažmana podrazumijeva saradnju na različitim projektima (naučnim i primijenjenim), te se po potrebi pruža i analitička podrška institucijama države.

Znanstvena istraživanja i do sada objavljeni radovi dr.sc. Senade Šelo Šabić pripadaju području međunarodnih odnosa i nacionalne sigurnosti kao grane politologije. Njen je interes, prije svega, usmjeren prema post-konfliktnim društvima u jugoistočnoj Evropi, a posebno prema Bosni i Hercegovini, pa bi se moglo reći da sfera njenog interesovanja pripada i *područnim studijima* Jugoistočne Evrope. U okviru toga, ona je pisala o temama kao što su: vlade u Istočnoj Evropi (primjer Bosne i Hercegovine i Hrvatske), odnos prema nacionalnosti i sukobima u BiH, Hrvatskoj i drugim krajevima bivše Jugoslavije, profili javnog upravljanja u BiH, te ulozi međunarodne zajednice koja vojnim i političkim putem pokušava zaustaviti sukobe i izgraditi države.

Dr.sc. Senada Šelo Šabić se afirmirala kao autorica koja spaja teoriju s analitikom, a njena reputacija potvrđena je i činjenicom da je saradivala i dva poglavlja napisala u koautorstvu s vodećim svjetskim politologom, profesorom Jean Blondelom. Knjigu tih članaka objavio je jedan od vodećih izdavača u području politologije, Palgrave. Kao urednik druge knjige u kojoj je napisala jedno poglavlje potpisuje se Florian Bieber, a među autorima poglavlja nalaze se i Dr Eric Gordy sa univerziteta u Londonu i profesor David Chandler sa univerziteta Westminster.

Uz akademski rad, dr.sc. Senada Šelo Šabić bavi se, još uvijek u začecima, i kreativnim pisanjem, a njen prvi objavljeni tekst u tom području dobio je nagradu **Le Prix de Témoignage** za priču “En voyage...

un pas vers la connaissance de soi même”, na natječaju koji je 2007. godine raspisao Forum Femmes Méditerranée, Marseille. Objavljen je u knjizi *Escapes, Recueil de nouvelles 2008*, Forum Femmes Méditerranée, Marseille.

Bibliografija

Magistarske i doktorska disertacija

1. Doktorska disertacija *State Building Under Foreign Supervision: Intervention in Bosnia and Herzegovina, 1996-2003*, European University Institute, Firenca, Italija, mentor profesor Philippe Schmitter, 2003.,
2. Magistarki rad *Daytonska Bosna – utopija ili mogućnost? Međunarodna diplomacija u mirovnom posredovanju i traženju rješenja za Bosnu i Hercegovinu*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, mentor profesor Radovan Vukadinović, 1999.,
3. Magistarski rad *What cuts deeper – a pen or a sword?*, University of Notre Dame, SAD, mentori profesori Ruthann Johansen i Fred Dallmayr, 1995.

Naučni radovi objavljeni u međunarodno priznatim časopisima i publikacijama

1. Monografija, *State Building Under Foreign Supervision: Intervention in Bosnia-Herzegovina 1996-2003*, Vienna: Bureau for Security Policy at the Austrian Ministry of Defence i National Defence Academy, 2004, 311 str.,
2. Poglavlje u knjizi “Croatia” suautor sa Jean Blondelom u *Cabinets in Eastern Europe*, Jean Blondel i Ferdinand Müller-Rommel, ur., Palgrave, Houndmills and New York, 2001, str. 162-172.,
3. Poglavlje u knjizi “Bosnia and Herzegovina” suautor sa Jean Blondelom u *Cabinets in Eastern Europe*, Jean Blondel i Ferdinand Müller-Rommel, ur., Palgrave, Houndmills

- and New York, 2001, str. 173-183.,
4. Poglavlje u knjizi “Post-War State Building: Germany in 1945 and Bosnia-Herzegovina in 1995” u Florian Bieber and Carsten Wieland, ur., *Facing the Past, Facing the Future: Confronting Ethnicity and Conflict in Bosnia and Former Yugoslavia*, Longo Editore, Ravenna, 2005, str. 45-60.,
5. “Intervencija u Bosni i Hercegovini 16 godina poslije”, članak predan uredništvu, u postupku recenzije, Politička misao, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2010.,
6. Članak “Die Stunde Null pedeset godina kasnije”, REČ, 2003, sv. 72, br. 18, str. 75-90.,
7. Studija “Public Management Profiles of Western Balkan Countries: Bosnia and Herzegovina, State Level” za OECD SIGMA projekt (Support for Improvement in Governance and Management), zajednička inicijativa OECD-a i Europske unije, 2004, 39 str., dostupno i na <http://www.sigmaxweb.org/dataoecd/36/50/35039690.pdf>
8. Studija “Public Management Profiles of Western Balkan Countries: Bosnia and Herzegovina, Federation of Bosnia and Herzegovina” za OECD SIGMA projekt (Support for Improvement in Governance and Management), zajednička inicijativa OECD-a i Europske unije, 2004, 38 str., dostupno i na <http://www.sigmaxweb.org/dataoecd/36/47/35039832.pdf>

Stručni radovi

1. Policy studija, “Welcome? Challenges of integrating asylum migrants in Croatia”, IMO and DGAP, October 2011.
2. Članak “Van Rompuy received more attention than Ashton” u *EU-27 Watch*, Institut für Europäis-

- che Politik, No.9, July 2010, available at: www.eu27watch.org
3. Članak "Croatia will be next" u *EU-27 Watch*, Institut für Europäische Politik, No.9, July 2010, available at: www.eu27watch.org
 4. "Croatia and NATO. Waiting for the green light", *The Bridge*, SE Europe and SE Mediterranean, A quarterly review on European integration, a2/2009, br. 12.
 5. "Türkiye'nin bölgesel güç olma bağlamındaki tasviri", *Stratejik düşünce*, Ankara, god. 1, br. 1, 2009, str. 17. (Originalan naslov teksta: Turkey's busy agenda – a portrayal of a regional power).
 6. Article "La Bosnia al Bivio/Bosnia at the Crossroads" in *Acque e Terre*, No. 3, vol. XII, 2001, str. 20-23 i 54-56.
 7. Prikaz knjige Matthew Parisha, "A Free City in the Balkans. Reconstructing a Divided Society in Bosnia", I.B.Tauris, London i New York, 2010 u *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 2010, u postupku objave.
 8. Prikaz knjige Elizabeth Pond, *Friendly Fire: The Near Death of the Transatlantic Alliance*, Brookings Institution, New York, 2004 u *Croatian International Relations Review* Vol X, br. 34/35, 2004, str. 90-91.
 9. Prikaz knjige Ahmeda Rashida, Talibani, Islam, nafta i nova velika igra u Srednjoj Aziji, Tamaris, Zagreb, 2001, objavljen pod naslovom "Svijet prije i poslije 11/09/01. Što su nas naučili Talibani", *Gordogan*, br. 1, 2003.
 10. Prikaz knjige Parliamentary oversight of the security sector: principles, mechanisms and practices, Centre for Democratic Control of Armed Forces and Inter-Parliamentary Union, Geneva, 2003

(Handbook for Parliamentarians No. 5) u *Croatian International Relations review*, Vol. IX, br. 33-2003, str. 225-226.

Ostalo

1. Nagrada **Le Prix de Témoignage** za priču "En voyage... un pas vers la connaissance de soi même", na natječaju koji je 2007. godine raspisao Forum Femmes Méditerranée, Marseille. Objavljen je u knjizi *Escapes, Recueil de nouvelles 2008*, Forum Femmes Méditerranée, Marseille, str. 203-215.
2. Članak "La Marcia della Morte, a ritroso", 19.07.2005. za Osservatorio Balcani e Caucaso, dostupan na <http://www.balcanicaucaso.org/ita/aree/Bosnia-Erzegovina/La-Marcia-della-Morte-a-ritroso>

DR. SC. RIJAD ŠIŠIĆ

IZENTROPSKI AERODINAMIČKI POTENCIJALI RUDNIKA U USLOVIMA EKSPLOZIJE GASA ILI PRAŠINE (SAŽETAK DOKTORSKE DISERTACIJE)

Akcidentna eksplozija gasa ili prašine u podzemnom rudniku predstavlja, u smislu količine oslobođene energije u odnosu na vrijeme trajanja, najintenzivniji i najrazorniji događaj koji se javlja u rudarstvu. Danas je opasnost od ovih eksplozija stalno prisutna, naročito u energetici i mineralnoj industriji. Zbog toga se projektuju sistemi preventivne zaštite od eksplozija, čiji je zadatak da smanje ili eliminiraju mogućnost stvaranja uslova za eksploziju, ili pak ograničavanje termičkog, hemijskog i dinamičkog djelovanja ukoliko do eksplozije ipak dođe.

U radu su izložena dosadašnja dostignuća na polju teorijskog i eksperimentalnog istraživanja udarnih talasa eksplozije u

takozvanim "stiješnjem" prostorima, te je uz pomoć savremenih CFD¹ alata i metoda analizirana dinamika razvoja eksplozije u tipičnim geometrijama podzemnog rudnika. Kroz više od 60 CFD simulacija utvrđen je uticaj tipičnih rudarskih objekata i struktura na parametre talasa eksplozije (križište prostorija, prisutnost transportnih sistema), a rezultati su uspoređeni sa dostupnim, eksperimentalno utvrđenim podacima, opisanima i ekspertizama rudarskih nesreća. Kao osnovni alat za istraživanje, korišten je softverski paket FLACS, CFD alat za simulaciju reaktivnog strujanja i interakcije fluida u kompleksnoj 3D okolini. Utvrđene su strukture koje značajno utiču na porast natpritisaka eksplozije gasa ili prašine u rudniku, odnosno mogućnosti smanjenja ili čak eliminacije natpritisaka metodama koje su u podzemnim rudnicima realno moguće. Pri tome je posebno razmatran uticaj ekspanzionih komora, koje su pokazale pozitivne rezultate u smislu smanjenja dinamičke komponente talasa eksplozije pri propagaciji kroz podzemne rudarske prostorije. Nakon detaljne analize dobijenih rezultata, autor je došao do zaključka da ekspanzione komore predstavljaju realnu, relativno sigurnu i aplikativnu metodu protiv eksplozivne zaštite u uslovima podzemnog rudnika, ali je za praktičnu primjenu u rudničkim uslovima potrebno eksperimentalno potvrditi rezultate simulacija.

Krajnji doprinos i cilj disertacije bio je da utvrdi mogućnosti borbe protiv razornih udarnih talasa eksplozije, da ukaže na moguće pravce za razvoj strategije, skrene pažnju na kvalitetne i validirane CFD kodove kao nezaobilazne alate naučno-istraživačkog rada, vezanog za reaktivna strujanja fluida u kompleksnom 3D prostoru, kakav je podzemni rudnik.

Zusammenfassung der Arbeit

Betrachtet man die Menge der freige-

1 CFD, skr. *Computational Fluid Dynamics*, kompjuterska dinamika fluida

setzten Energie im Bezug auf Zeitdauer, ist eine akzidenze Gas- oder Staubexplosion unter Tage das intensivste und zerstörendste Ereignis das in Bergbau passieren kann. Die Gefahr durch diese Explosionen ist ständig anwesend, besonders in der Energiewirtschaft und in der Mineralindustrie. Aus diesen Gründen werden verschiedene Systeme zum Präventivschutz gegen Explosionen projektiert, mit der Aufgabe, die Möglichkeit zur Erschaffung der Bedingungen die zur Explosion führen können zu mindern oder zu eliminieren, oder, wenn es zu einer Explosion kommen soll, thermische, chemische und dynamische Wirkung zu begrenzen.

In der Arbeit sind auch bisherige Errungenschaften aus der theoretischen und experimentellen Forschung der Schlagwellen bei Explosionen in sogenannten „beengten“ Räumen dargestellt, wobei mit Hilfe von modernen CFD²-Werkzeugen und Methoden die Dynamik der Explosionsentwicklung in den typischen Geometrien unter Tage analysiert wurde.

Durch mehr als 60 CFD Simulationen wurde der Einfluss von typischen Objekten und Strukturen (Kreuzungen der Räume, Anwesenheit von Fördersystemen) auf Wellenparameter der Explosion festgestellt, und die Resultate mit den zugänglichen, experimentell festgestellten Daten, und mit Beschreibungen und Expertisen von Bergwerkunglücken verglichen.

Als Grundwerkzeug für die Forschung wurde das Softwarepaket FLACS benutzt, und für die Simulation der reaktiven Strömung und der Fluidinteraktion in einer komplexen 3D Umgebung CFD-Werkzeug.

Es wurden Strukturen festgestellt, die eine Erhöhung des Überdrucks der Gas- oder Staubexplosion in Bergwerk wesentlich beeinflussen, und auch Möglichkeiten für Minderung oder sogar Eliminierung des Überdrucks durch Methoden die unter Tage

2 CFD, Abk. *Computational Fluid Dynamics*, Computertfluidodynamik

real möglich sind. Dabei ist der Einfluss von Expansionskammern die positive Ergebnisse gezeigt haben, im Sinne von Minderung der dynamischen Komponente der Explosionswelle bei der Propagation durch die Räume unter Tage, besonders in Acht genommen. Nach einer detaillierten Analyse der erhaltenen Ergebnissen ist der Autor zu der Feststellung gekommen, dass Expansionskammern eine reale, relativ sichere und applikative Methode für Schutz gegen Explosionen unter Tage darstellen, wobei für eine praktische Anwendung in Bergwerkbedingungen eine experimentelle Bestätigung der Ergebnissen der Simulationen nötig ist.

Endziel und Beitrag der Dissertation ist Möglichkeiten gegen zerstörenden Schlagwellen der Explosion festzulegen, auf mögliche Wege für Strategieentwicklung hinzuweisen, auf qualitative und validierte CFD-Code als nicht umzuziehende Werkzeuge für wissenschaftliche und Forschungsarbeiten im Bereich der reaktiven Fluidströmungen im komplexen 3D Raum, wie so ein Bergwerk unter Tage ist, aufmerksam zu machen.

Biografija

Rijad Šišić je rođen 17. 04. 1975. godine u Gračanici. Osnovnu školu završio je u Lukavcu, kao nosilac priznanja "Vukovac". Srednju građevinsko-tehničku školu pohađao je u periodu 1990. – 1994. godine u Tuzli. Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli upisao je školske 1994/95. godine, gdje je i diplomirao, u maju 2000. godine i time stekao zvanje diplomirani inženjer rudarstva.

Do juna 2001. godine radio je kao spoljni saradnik pri Katedri za energetske resurse, sigurnost i ekologiju i u tom svojstvu učestvovao u izradi većeg broj studija, elaborata i projekata. Od 28. 06. 2001. godine zaposlenik je JU Univerziteta u Tuzli u zvanju asistenta na užoj naučnoj oblasti "Aerologija i sigurnost", gdje izvodi nastavu kao asistent na nekoliko predmeta koje pokriva pome-

nuta uža naučna oblast .

Postdiplomski studij iz područja "Arheologija i sigurnost" upisao je školske 2003/04. godine na Rudarsko-geološko-građevinskom fakultetu u Tuzli. Magistarski rad pod naslovom "Dinamička i energetska interakcija fluida i podzemnih prostorija" odbranio je 13. 01. 2005. godine.

Nakon odbrane magistarskog rada, kandidat kao viši asistent izvodi nastavu na grupi predmeta pri *Katedri za Ventilaciju, sigurnost i ekologiju* Rudarsko-geološko-građevinskog fakulteta Tuzla.

Na istom fakultetu odbranio je doktorsku disertaciju pod naslovom "Izentropski aerodinamički potencijali rudnika u uslovima eksplozije gasa ili prašine" 15. 01. 2008. godine, a potom, u junu iste godine izabran u zvanje docenta. Danas izvodi nastavu pri Užoj naučnoj oblasti *Geotermomehanika i geoekologija*, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet Tuzla.

Kao saradnik učestvovao je u izradi niza domaćih i međunarodnih studija, projekata i elaborata, član je projektnog tima pri Katedri za geoenergetiku, geotermomehaniku, geoekologiju i Tehničkog komiteta BAS/TC 53: "Fluidi i sistemi fluida" pri Institutu za standardizaciju BiH.

Dodatna edukacija i specijalizacije:

1. Specijalizacija u oblasti ekologije tla (Tempus/Phare Program), Univerzitet Kaiserslautern, Njemačka (1999. – 2001.);
2. Specijalizacija u oblasti ekologije tla (DAAD program), Univerzitet Kaiserslautern, Univerziteti Tuzla, Mostar and Banja Luka, BiH (2000. – 2002.);
3. Remote sensing and GIS – trening kurs, 1 mjesec – Turska, Ankara, Japanese International Cooperation Agency (JICA) and MTA (2004.);
4. FLUENT software trening kurs – Thessalonica, Grčka, Trening za korisnike FLUENT softverskog paketa (2004.);
5. Trening kurs "Environmental protection and Management of Mining Areas in Balkan Countries" – Tokyo, Japan, 3 sedmice, Tema kursa: Trening otpadnih rudničkih voda iz napuštenih

podzemnih i površinskih rudnika (2006.); 6. FLACS softver trening kurs – Bergen, Norveška, Trening kurs za korisnike FLACS softverskog paketa (2006.); 7. “Geology of oil exploration”–trening kurs – Kairo, Egipat 3 sedmice, Tema: Geološka istraživanja nafte (2007.); 8. “SmallWat07”, II International Congress on wastewater treatment in small communities, Seville, Španija, novembar 11-15 2007.; 9. “Health and Safety in Mining Sector and Landfill Mining Remediation”, Iglesias, Sardinija, Italija, 10-20 oktobar 2010.

Profesionalno iskustvo: 1. “Studija ranjivosti prostora Tuzlanskog kantona”, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona, Tuzla, juni 2008.; 2. DRP provjetravanja jama pogona “Haljinići” Rudnika mrkog uglja “Kakanj” u Kaknju, RGGF Tuzla, oktobar 2008.; 3 Verifikacija provjetravanja revira “Mramor” prije početka otkopavanja prvog otkopnog pojasa KMŠČ jame Glavni sloj rudnika “Mramor» u Mramoru, RGGF Tuzla, mart 2009.; 4. Development of a Monitoring System to Counter manage the Risks of Subsidence Deformation on the Population of Tuzla (Bosnia) (DEMOS), NATO Science for Peace program, međunarodni projekat sa Univerzitetom u Bolonji, mart 2009.- mart 2011.

Ostala značajna iskustva i priznanja: Certifikat o uspješno završenom Third Country Training Program in Exploration and Evaluation of Underground Resources (Tema: Remote sensing and GIS) održanom pri General Directorate Mineral Research and Exploration (MTA), Ankara, Turska, Maj 2004.; Certifikat o uspješno završenom uvodnom seminaru za korisnike FLU-ENT 6 i GAMBIT 2 softvera u SimTec Ltd, oficijelnom predstavniku Fluent Europe Ltd. Za regiju Jugoistočne Europe, oktobar 2004., Thessaloniki, Grčka; Certifikat o uspješno završenom Atrening kursu “Environmental protection and Management of Mining Areas in Balkan Countries”, Japan

International Cooperation Agency (JICA), Tokyo, Japan, 10 – 29 mart 2006.; Certifikat o uspješno završenom seminaru za korisnike FLACS softvera, GexCon AS, Bergen, Norveška, 19 – 21 juni 2006.; Certifikat o uspješno završenom trening kursu “Geology of oil exploration”, Government of Egypt, November 2006.; Certifikat o uspješno završenom GIS trening kursu Uvod u MapInfo Professional, 2008.; Summer School “Natural Hazards, Prevention, Risk Civil Protection Management”, zajednički edukacioni program ljetne škole za postdiplomce Univerziteta u Bolonji i Univerziteta u Tuzli, predavač, Tuzla-Bolonja-Ravena, 1-12 septembar 2008. godine.

Bibliografija

Udžbenici

1. *Mehanika fluida, klimatologija i aerologija – Knjiga 1: Osnove mehanike fluida i filtraciona strujanja*–(E.Delić, A.Bašić, R. Šišić), Univerzitet u Tuzli, udžbenik za studente odsjeka Rudarstva, BEMS-a, Sigurnosti i pomoći, Tuzla 2008. god.;
2. *Teorija gorenja i eksplozije* – (J. Marković, R. Šišić, A. Bašić), Univerzitet u Tuzli, udžbenik za studente odsjeka Sigurnosti i pomoći, oktobar 2009.;

Naučni i stručni radovi

1. *Theoretical aspects of local recalculation as method of the increasing ventilation efficiency*, ”Zbornik radova”, Faculty of Mining, Geology and Civil Engineering Tuzla, 2002.,
2. *Registar starih i divljih deponija u općini Banovići*, Mining and Environmental Protection, 3rd International Symposium, Belgrade-Vrdnik, Yugoslavia, May 2001.,
3. *Sustainable development in energetic sector in B&H*, International symposium: ”Renewable resources – solar energy for peace and stability”, “Zbornik radova”, Tuzla, 2002.,

4. *Hydraulic Pressure as a Declining Stability Factor of the Flooded Underground Salt Mine "Tusanj"* Tuzla, Veröffentlichungen des Fachgebietes Bodenmechanik und Grundbau der Technischen Universität Kaiserslautern, Kaiserslautern (Germany), 2003.,
5. *Potapanje Rudnika soli "Tušanj"*, Zbornik radova, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet Tuzla, Tuzla, 2003.,
6. *Green House Effect Reduction by CO₂ Deposition in the Geological Formations*, Publication "Natural Resources", Natural Resources Authority, Aman, JORDAN, 2004.,
7. *Osnove primjene CFD u rudničkoj aerologiji*, Zbornik radova, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet Tuzla, Tuzla, 2004.,
8. *Klasifikacija i kategorizacija hazarda u podzemnim rudnicima uglja*, "Safety and Risks", Naučna konferencija, Univerzitet Banja Luka, 2004.,
9. *Concept of Risk Management in Underground Coal Mining*, Scientific Conference "Evaluation of professional hazard and protection of health, Banja Luka (Bosnia and Herzegovina), 2004.,
10. *CFD simulation of the Auxiliary fans interface in underground coal mine areas*, 32nd International Symposium of the Application of Computers and Operations Research in the Mineral Industry (APCOM 2005), March-April 2005, Tucson Arizona, USA,
11. *Numerical analysis of the thermal efficiency in outsized auxiliary ventilated mining areas*, 10th Session of the International Bureau of Mining Thermophysics (IBMT), Gliwice, Poland, 2005.,
12. *Comparative analysis of the flow in residential fireplaces*, 9th International Research/Expert Conference "Trends in Development of Machinery and Associated Technology" (TMT 2005), Antalya Turkey, September 2005.,
13. *Numerical analysis of the controlled air recirculation interface to the explosive and toxic gasses hazards in underground coal mines*, 9th International Research/Expert Conference "Trends in the Development of Machinery and Associated Technology" TMT 2005, Antalya, Turkey, 26-30 September, 2005.,
14. *Numeryczna analiza efektywności termicznej wentylacji w dużych pomieszczeniach kopalń z wentylacją odrębną*, 10. Sesja Międzynarodowego Biura Termofizyki Górniczej "IBMT 2005", Gliwice, Poland, 2005.,
15. *CFD Simulation in Investigations of the Explosion and Fire Mining Accidents*, Mining ventilation conference, Pennsylvania 2006.,
16. *Case study of CFD simulation in mining accident investigation*, 11th U.S./North American Mine Ventilation Symposium, Taylor & Francis Group London, 2006.,
17. *CFD model of combined (compression-depression) artificial ventilation of working spaces*, I student congress GEO-REKS2007, Faculty of Mining, Geology and Civil Engineering Tuzla, 2007.,
18. *CFD simulation of seepage water filtration trough sanitary waste dump body*, "Zbornik radova", Faculty of Mining, Geology and Civil Engineering Tuzla, 2007.,
19. *Climate conditions quality assurance in underground coal mines*, V Scientific Meeting with International Partition "KVALITET 2007", Neum, B&H, June 2007.,
20. *Quality Assurance Of Ventilation Systems In Underground Coal Mines*, V Scientific Meeting with Internati-

- onal Partition “KVALITET 2007”, Neum, B&H, june 2007.,
21. **R. Šišić**, E. Aliefendić, E. Salković, S. Mehić: *Simulacija eksplozije smješe metan–vazduh u tipičnoj podzemnoj rudarskoj prostoriji*, II regionalni kongres studenata geotehnoških fakulteta GEOREKS2008, Ohrid, april 2008.,
 22. **R. Šišić**, A. Bašić, E. Delić: *Uticaj transportera sa gumenom trakom u rudarskoj prostoriji na propagaciju talasa eksplozije*, 7th International Symposium on Haulage and Hoisting “Current Situation and Development of Mine Haulage and Hoisting”, Tara, Serbia, Juni 2008.,
 23. **R. Šišić**, A. Bašić, E. Delić, Z. Karadžin: *Expansion Chambers as Structures for Protection Against Dynamic Component of Explosion Waves in Underground Mines*, 21st World Mining Congress & Expo 2008, 7–12 September 2008 – Poland, Kraków – Katowice – Sosnowiec,
 24. **R. Šišić**, A. Bašić, E. Delić: *Protektivna zaštita u podzemnim rudnicima – standardne i nove metode*, Zaštita i zdravlje na radu i zaštita životne sredine, naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem, Banja Luka, juni 2009.,
 25. **R. Šišić**, E. Aliefendić, E. Delibašić, D. Tunjić, M. Mandra: *Laboratorijski model ventilacije podzemnog rudnika*, mentor na radu, IV regionalni kongres studenata geotehnoških fakulteta, Vrnjačka Banja, 2010.,
 26. H. Isaković, E. Babajić, **R. Šišić**, *Eksploatacioni gubici i stepen iskorištenja uglja u jamama Rudnika “Kreka” kod Tuzle*, PODEX 2010, Štip, Make-donija, novembar 2010.

PROF. DR ŠABAN NURIĆ

NEUSPJEH MEĐUNARODNIH EKONOMSKIH SANKCIJA KAO PREDUSLOV ZA VOJNU INTERVENCIJU: FRANCUSKE, NJEMAČKE I ITALIJANSKE REAKCIJE NA KRIZU U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI (SAŽETAK DOKTORSKE DISERTACIJE)

U 1990-tim, ekonomske sankcije su dokazale da su važno sredstvo državičkih vještina. Od 1990. do 1999. godine, na primjer, Vijeće sigurnosti UN-a je uvelo obavezne sankcije jedanaest puta, u poređenju sa samo dva puta u periodu od 1945. do 1989. godine. Povećana upotreba ekonomske prinude³ kao sredstva državničke vještine je izazvala produženu i intenzivnu debatu među političkim naučnicima. Međutim, poseban aspekt ove debate je taj da, uprkos heterogenosti država koje primjenjuju sankcije, postoji jedna bitna homogenost u analizi nastanka, efekata i razvoja takozvanih sankcionih politika.

Razlog za ovo jedinstvo može se pronaći u dominaciji američke akademije u raspravama o ekonomskim sankcijama. Razlog za hegemoniju SAD-a u stručnoj literaturi se zasniva na dva faktora. Sa teoretske tačke gledišta, međunarodni odnosi se mogu definisati, da citiram Stanley Hoffmann-a, kao američka društvena nauka.⁴ Većina teorija

3 Izraz “ekonomska prinuda” je dobro definisan od strane Daniel Drezner-a kao “prijetnja ili djelovanje jedne nacionalne države ili koalicije ili nacionalnih država, koje se zovu pošiljalac, da prekinu ekonomsku razmjenu sa drugom nacionalnom državom, koja se zove cilj, ukoliko ciljana zemlja ne pristaje na izrečeni politički zahtjev. Prekinuta razmjena može uključivati trgovačke sankcije, bojkote, obustave pomoći, zamrzavanje finansijskih sredstava ili manipulaciju carinskih stopa”. Daniel Drezner, *The Sanctions Paradox: Economic Statecraft and International Relations* (Paradoks sankcija: Ekonomska državnička vještina I međunarodni odnosi) (Cambridge: Cambridge University Press, 1990), 2-3.

4 Steve Smith, “Foreign-policy Theory and the New Europe” (Teorija vanjske politike I nova Evropa). *European Foreign-policy: the EC and Changing Perspectives in Europe* (Evropska vanjska politika: Evropska

se razvila u SAD-u i, uz nekoliko izuzetaka, ostatak istraživačke zajednice je slijedio teoretsku vodilju američke akademske zajednice.⁵ Sa praktičke tačke gledišta, SAD dominira međunarodnom arenom od Drugog svjetskog rata. Tako, da bi shvatili svjetske događaje, moramo razumjeti vanjsku politiku SAD-a. Na području ekonomske prinude, na primjer, ova nadmoć se opravdava po nekoliko osnova. Prvo, ekonomske sankcije su uglavnom sredstvo vanjske politike SAD-a.⁶ Od 116 slučajeva prema podacima IIE, na primjer, SAD su bile primarni sankcioner u dvije trećine slučajeva.⁷

Nadalje, SAD su jedina zemlja na svijetu koja je u mogućnosti da implementira efikasne jednostrane ekonomske sankcije.⁸ Konačno, SAD su takođe jedina zemlja sposobna da sprovede multilateralnu saradnju kao i da upotrijebi sankcije da bi signalizirala daljnje državama neophodna za uspješan

ishod sankcija, i premda sve državne saradnice imaju djelovanje. Neke studije pokazuju da, iako je multilateralna saradnja među sankcionirajućim političku korist od sankcionisanja, sankcije mogu biti ekonomski štetne za zemlje pošiljaoc.⁹ Ovo govori u prilog činjenici koja bi mogla povećati vjerovatnost tendencija za istupanja iz koalicije.¹⁰ Dakle, da bi sankcije bile uspješne, neophodno je unutar koalicije imati zemlju koja je dovoljno ekonomski jaka da kompenzira gubitke najslabijih članova, nastale zbog uvođenja sankcija i da utiču na one koji bi htjeli istupiti da od toga odustanu. SAD su trenutno jedina zemlja, sposobna da igra takvu ulogu. Međutim, naša sklonost da se fokusiramo prvenstveno na SAD, ipak je stvorila neka razilaženja u stručnoj literaturi. Prvo, transformisala je većinu studija o ekonomskoj državničkoj vještini u analize američke vanjske politike.

Naučnici nisu samo zaokupljeni upućivanjem na koncepte SAD-a, nego i na problematičnije interese SAD-a. Na primjer; Gary Hufbauer, Jeffrey Schott i Kimberly Elliott, autori podataka Instituta za međunarodnu ekonomiju (IIE) su primijetili da su njihove tehnike prikupljanja bile pristrasne prema SAD-u.¹¹ Prema Daniel Drezner-u, opšta teorija o ekonomskoj prisili bi trebala objasniti sve događaje, a ne samo podskup opservacija koje uključuju SAD.¹² Konačno, Kim Nossal nas podsjeća da ekonomska prisila oduvijek teži tome da se izvuku pozitivna iskustva koja su već imale velike sile

zajednica I promjenljiva stanovišta u Evropi) Walter Carlsnaes i Steve Smith (London: SAGE Publications, 1994), 11.

5 Vidi Steve Smith, "Theories of Foreign Policy: An Historical Overview" (Teorije vanjske politike: Historijski pregled), *Review of International Studies* 12 (Pregled međunarodnih studija) 1986., 13-29, i A.J.R. Groom i Margot Light *Contemporary International Relations: A Publishers*, 1994).

6 Prema Nacionalnom udruženju proizvođača, SAD su donijele 61 zakon i izvršne odluke u periodu od 1993.-1996. u svrhe vanjske politike. *A Catalogue of New U.S. Unilateral Economic Sanctions for Foreign-policy Purposes 1993-1996* (Katalog novih jednostranih ekonomskih sankcija SAD-a u svrhe vanjske politike 1993-1996) (Washington DC: Nacionalno udruženje proizvođača, 1997). Za detaljne podatke o zakonu SAD-a u vezi sa upotrebom ekonomskih sankcija vidi *Economic Sanctions to Achieve U.S. Foreign-policy Goals: Discussion and Guide to Current Law* (Ekonomske sankcije za postizanje ciljeva vanjske politike SAD-a: Rasprava i vodič za važeći zakon) (Washington DC: CRS izvještaj za Kongres, 1997).

7 Vidi Hufbauer, Schott i Elliott, *Economic Sanctions Reconsidered* (Revidirane ekonomske sankcije)

8 Vidi George E. Shambaugh, *States, Firms and Power: Successful Sanctions in United States Foreign-policy* (Države, preduzeća i vlast: Uspješne sankcije u vanjskoj politici SAD-a) (Albany: SUNY University Press, 1999)

9 U ovoj disertaciji, izraz "pošiljalac" se odnosi na pojedinačnu državu, regionalnu organizaciju ili međunarodnu organizaciju koja nameće sankcije. Izraz "cilj" se odnosi na državu protiv koje se uvode sankcije.

10 Vidi, na primjer, Daniel Drezner, "Bargaining, Enforcement and Multilateral Sanctions: When Is Cooperation Counterproductive?" (Dogovaranje, prisiljavanje i multilateralne sankcije: Kad je saradnja kontraproduktivna?), *Međunarodna organizacija* 54 (zima 2000.), 73-102.

11 U istom djelu, 4-9.

12 Drezner, *The Sanctions Paradox* (Paradoks sankcija).

u primjeni prisile. Ovaj pristup, u stvari, ne uzima u obzir da su "svi tipovi država—velike i male, moćne i slabe, bogate i siromašne, iz metropole i sa periferije — sklone uključiva-nju sankcija u svoju državničku vještinu."¹³

Drugo, postoji pitanje korisnosti teo-rija izvan američkog okvira. Prema struč-noj literaturi o ekonomskoj prisili, centralni lik SAD-a u raspravi o ekonomskim sank-cijama je nagnao mnoge naučnike da opišu izvršnu vlast zemlje pošiljaoca kao central-nog aktera i gotovo nezavisnog od drugih domaćih institucionalnih aktera, kao što su zakonodavni, u planiranju i implementa-ciji ekonomskih sankcija. Razlozi za pred-viđanje naučnika o dominaciji izvršne vla-sti u vanjskoj politici uglavnom proizlaze iz američkog političkog i društvenog kontek-sta. Od objavljivanja *Federalist Papers* (Fede-ralističke novine) "analitičari podržavaju pretpostavku da vanjski odnosi zahtijevaju jedan nivo stručnosti i tajnosti koji sprečava zakonodavce da valjano uzmu aktivno uče-šće¹⁴". Alexander Hamilton se može smatrati intelektualnim praocem ove pretpostavke. Hamilton je vjerovao da su jaka nacionalna vlada kao i jaka izvršna vlast fundamentalni elementi za opstanak nove zemlje: "Energija u izvršnoj vlasti je vodeća značajka u defini-sanju dobre vlade. Bitna je za zaštitu zajed-nice od vanjskog napada."¹⁵ Nadalje, stano-vište o dominaciji izvršne vlasti se takođe podupire ustavnim uređenjem američke države. U predsjedničkim demokratijama,

13 Vidi Kim Nossal, *Rain Dancing: Sanctions in Canadian and Australian Foreign-policy* (Ples na kiši: Sankcije u vanjskoj politici Kanade i Australije) Toronto: University of Toronto Press, 1994.

14 Lisa L. Martin, *Democratic Commitments: Legi-slatures and International Cooperation* (Demokratske orijentacije: Zakonodavna tijela i međunarodna sarad-nja) Princeton: Princeton University Press, 2000., 14–17.

15 Alexander Hamilton, *The Federalist* n. 70, noti-rano u Charles Kegley I Eugene Wittkopf, *American Foreign-policy: Pattern and Process* (Američka vanjska politika: Struktura i process) New York: St. Martin's Press, 1996., 373.

izvršna vlast uživa relativnu nezavisnost od zakonodavne zato što njena legitimnost ne dolazi od parlamenta ili Kongresa u SAD-u, već od samih ljudi.

U SAD-u, posebno u vezi sa vanjskom politikom, ova situacija je stvorila moguć-nost za izvršnu vlast da djeluje nezavisno od Kongresa, ponekad da bi izbjegla zakono-davni opstrukcionizam. Iz toga proizlazi da se stvaranje vanjske politike u SAD-u posma-tra kao djelovanje unutar jake države koja zahtijeva jako vodstvo za suočavanje sa iza-zovima postavljenim međunarodnim dog-ađajima.

Kad primijenimo isti okvir na vaname-ričke kontekste, moguće je otkriti relevan-tnu različitosti u odnosu na pristup domina-cije izvršne vlasti. Kad, na primjer, uzmemo u obzir da su sve zapadno-evropske zemlje parlamentarne demokratije (sa izuzet-kom Francuske, koja je polu-predsjednička demokratija), teoretski okviri dominacije izvršne vlasti više nisu sposobni da obezbi-jede valjana objašnjenja svoje međunarodne politike. U parlamentarnim demokratijama, legitimnost izvršne vlasti dolazi od Parla-menta, a opstanak izvršne vlasti se zasniva na njenoj sposobnosti da zadrži većinu mje-sta u zakonodavnom tijelu. U ovakvom kontekstu, političke partije i političke vođe postaju ključni elementi u formulisanju bilo koje politike, uključujući i vanjsku poli-tiku. Kao rezultat toga, povećan broj aktera u procesu donošenja odluka može, zapravo, oslabiti izvršnu vlast zato što se viši institu-cionalni akteri u zemlji i na nivou međuna-rodne zajednice mogu usprotiviti odlukama izvršne vlasti. Kako se domaće institucije mijenjaju, tako bi trebalo da se mijenjaju i stanovišta izvršne vlasti o domaćim rizicima, uključenim u vanjskopolitičku odluku, posebno kad je u pitanju vojna sila. Uistinu, nekoliko studija je pokušavalo da procijeni efekat unutrašnje politike na proces stvaranja vanjske politike.¹⁶

16 Vidi, na primjer; Peter Evans, Harold Jacobson i Robert Putnam, *Double-Edged Diplomacy: Interna-*

Međutim, sve ove studije imaju istu slabost—zato što mogu biti objašnjavajuće (to jest, mogu biti primjenjive) samo na području Sjeverne Amerike. One su neadekvatne u drugačijim kontekstima, u slučaju zapadnoevropskih demokratija, na primjer. U Martinovoj analizi, kreiranje politike je rezultat interakcije dva maksimalno racionalna aktera—izvršne i zakonodavne vlasti, koji djeluju nezavisno jedan od drugog i slijede svoje vlastite programe. Ako bi ova analiza mogla biti objašnjavajuća (primjenjiva) u američkom političkom sistemu, isto se ne bi moglo reći za parlamentarne sisteme. Prvo, u parlamentarnim demokratijama, na primjer, ista stranka ili grupa stranaka čini izvršnu vlast kao i većinu u parlamentu. Stoga, proces donošenja političkih odluka nije usmjeren samo na debatu koja je rezultat debate između različitih frakcija koje pripadaju vladajućoj stranci ili strankama vladajuće koalicije. Ova zadnja karakteristika parlamentarnih demokratija postaje posebno relevantna kada uzmemo u obzir da u višestranačkim koalicijama lojalnost među različitim strankama može biti na veoma niskom nivou i može doći do stvaranja saveza među strankama sa različitim ideologijama i programima, kao što je to u slučaju Italije.

Rezultati su:

Rizik od odlaska jedne stranke ili više stranaka iz koalicije može biti veoma visok, postoji jaka kasnija potreba vođe koalicije da održi jedinstvo među različitim strankama.¹⁷

tional Bargaining and Domestic Politics (Dvosjekla diplomatija: Međunarodno ugovaranje i unutrašnja politika), Berkley: University of California Press, 1993.

17 U vanjskoj politici, nekoliko studija je pokušalo da analizira efekte koji su stvaranje frakcionizma i koalicije mogli imati na proces kreiranja politike. Među nekolicinom, Efraim Inbar dokazuje da frakcionizam može ozbiljno ograničiti moć vodećih stranaka u vezi sa pitanjima vanjske politike, prijeteći njihovoj bazi vlasti. Efraim Inbar, *War and Peace in Israel Politics: Labour Party Positions on National Security* (Rat i mir u politici Izraela: Stavovi Laburističke stranke o nacionalnoj bezbjednosti) Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1991. Lothar Winkler, umjesto toga, naglašava kako je, u parlamentarnim demokratijama, važno razumjeti ulogu koju igra

Konačno, postoji opšta tendencija u stručnoj literaturi o ekonomskoj prisili ka poređenju rezultata postignutih sankcijama sa onima koji su mogli biti postignuti upotrebom snažnijeg sredstva uticaja, a posebno vojne sile. Debata o efikasnosti sankcija ima dugu historiju. U prvobitnim istraživanjima dokazivano je kako ekonomske prisile sankcijama nisu bile efikasne kao primjena vojne sile.¹⁸ U 1980-tim godinama, međutim, novi talas naučnika je počeo ponovo razmatrati efikasnost sankcija. Iako su bili svjesni da sankcije ne djeluju uvijek, oni su vjerovali da ekonomske sankcije mogu postići važne političke ciljeve.¹⁹ Od tada, naučnici raspravljaju o korisnosti sankcija, upadajući ponekad u strasne diskusije.²⁰ Iako se ova diser-

opozicija da bi se analizirale političke odluke u vanjskoj politici. Lothar Winkler, "Foreign-policy in Bundestag" (Vanjska politika u Bundestag-u). U *The U.S. Congress and the German Bundestag: Comparison of Democratic Processes* (Kongres SAD-a i njemački Bundestag: Poređenja demokratskih procesa) redigovano od strane UweThaysen, Roger Davidson i Robert Gerald Livingston (Boulder: Westview Press, 1990), 395.

18 Vidi, na primjer, Margaret Doxey, *Economic Sanctions and International Enforcement* (Ekonomske sankcije i međunarodna prisila) New York: Oxford University Press, 1971); nacija: *Politička ekonomija međunarodnih odnosa* New York: Basic Books, 1975.; I Donald Lomsman, *International Economic Sanctions: The Cases of Cuba, Israel and Rhodesia* (Međunarodne ekonomske sankcije: Slučajevi Kube, Izraela i Rodezije) Albuquerque: University of New Mexico Press, 1979.

19 Vidi, na primjer, M.S. Daoudi i M.S. Dajani, *Economic Sanctions: Ideals and Experience* (Ekonomske sankcije: Ideali i iskustvo) Boston: Routledge and Kegan Paul, 1983.; Baldwin, *Economic Statecraft* (Ekonomska državnička vještina), I Berry Carter, *International Economic Sanctions: Improving the Haphazard U.S. Legal Regime* (Međunarodne ekonomske sankcije: Poboľjšanje slučajnog legalnog režima SAD-a) New York: Cambridge University Press, 1983.

20 Vidi Kimberly Ann Elliot, "The Sanctions Glass: Half Full or Completely Empty", *International Security* 23 (Čaša sankcija: Napola puna ili potpuno prazna, *Međunarodna bezbjednost* 23), Ljeto 1998., 50-65; Robert Pape, "Why Economic Sanctions still do not work", *International Security* 23 (Zašto ekonomske sankcije ipak ne djeluju, *Međunarodna bezbjednost* 23), Ljeto 1998., 66-77 I David Baldwin, "The Sanctions

tacija ne bavi konkretno pitanjem—da li su sankcije efikasna alternativa vojnoj sili, u njoj se polazi od činjenice da su ekonomske sankcije i vojna sila u međunarodnim odnosima izvodljiva sredstva uticaja u rukama onih koji kreiraju politiku. Međutim, od završetka Drugog svjetskog rata, događaji su, itekako, dokazali da sile kao što su Francuska, Njemačka i Italija ne samo da nemaju dovoljno vojnih sposobnosti za uspješnu organizuju i izvođenje vojne intervencije bez američke podrške, već da mogu ulaziti u vojne poduhvate jedino zajedno sa SAD-om, što svakako izaziva ili inicira kontroverzne debate i diskusije. Najvažnije je pitanje, stoga, kad se od sila traži da budu dio vojnih operacija—kako i do kojeg stupnja one, uprkos svojim ograničenim ekonomskim i vojnim mogućnostima u poređenju sa SAD-om, donose odluke u vanjskoj politici koje ponekad zapravo mogu biti u suprotnosti sa onima koje su donijele SAD.

Da bismo shvatili trenutne međunarodne događaje, neophodno je razumjeti ponašanje bezbjednosne politike zemalja izvan SAD-a. Iako su se SAD pojavile kao jedina supersila nakon Hladnog rata, njihova sposobnost da sprovode i ostvaruju nacionalne interese još uvijek u velikoj mjeri zavisi od potpore “ostatka” međunarodne zajednice. Prema Alpo Rusi-ju, “novi svjetski poredak je moglo uspostaviti vodstvo SAD-a, ali on je takođe istaknuo kako SAD još uvijek traže međunarodnu potporu.”²¹ Kao što nedavni događaji u Iraku ukazuju, SAD su bile sposobne da postignu vojne pobjede čak i sa ograničenom potporom svojih saveznika, ali su se borile da obnovu Iraka realizuju u čvrstoj i definisanoj ekonomskoj i političkoj saradnji. Međutim, kao u slučaju

Iraka, međunarodna podrška se ne dobija lako. Međunarodna podrška znači legitimnost i, premda je legitimnost nepovredivi faktor u vanjskoj politici, poput mnogih drugih nepovredivosti, može imati ogroman praktički značaj. Uočeni trend nezakonitog ponašanja može ograničiti saradnju koju su druge zemlje voljne ponuditi čak i jedinoj supersili. Kako je Robert Kagan izložio, nakon Drugog svjetskog rata njihovi evropski i azijski saveznici nisu ozbiljno doveli u pitanje fundamentalnu legitimnost američke vanjske politike. Američka odgovornost da brani Zapad od sovjetske prijetnje je pružila neko opravdanje čak i za upitne politike.

Međutim, završetak Hladnog rata je ugrozio američku legitimnost u vanjskoj politici dramatično izmijenio odnos između SAD-a i njihovih saveznika. Drugo, intežirane su različitosti u strateškim stavovima. Konačno, stvorena je sumnja među članovima međunarodne zajednice, uključujući i saveznike, u vezi sa mogućim implikacijama koje bi takva neosporna sila mogla postaviti za svjetski poredak.²² Tako, kada su tražile od svojih saveznika podršku u Iraku na osnovu svog starog izvora legitimnosti, to jest, kao zaštitnik Zapada, SAD su se borile da ojačaju podršku i u nekim slučajevima su se suočile sa nečuvenim antagonizmom. Francuska i Njemačka su odlučile da bojkotuju napore SAD-a. Ostale zemlje koje su pomagale vojnu intervenciju SAD-a, kao što su Španija i Italija, ograničile su svoju potporu na moralnu i logističku osnovu, uglavnom da bi izbjegle značajnu konfrontaciju sa prevladavajućim antiratnim javnim stajalištem. Konačno, čak i koalicijski partneri SAD-a su morali da plate visoku političku

Debate and the Logic of Choice”, *International Security* 24 (Debata o sankcijama i logika izbora, *Međunarodna bezbjednost* 24), zima 1999/2000, 80-107.

21 Alpo M. Rusi, *Dangerous Peace: New Rivalry in World Politics* (Opasni mir: Novo rivalstvo u svjetskoj politici) Oxford: Westview Press, 1997., 31.

22 Robert Kagan, *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order* (O raju i moći: Amerika i Evropa u novom svjetskom poretku) New York: Alfred A. Knopf, 2003., 29. Za slične zaključke, vidi Jared Diamond, *Guns, Germs and steel* (Puške, klinice i čelik) New York: W.W. Norton, 1997. I Robert Jervis, “The Compulsive Empire”, *Foreign Policy* 137 (Prinudno carstvo, Vanjska politika 137) juli/august 2003., 82-87.

cijenu da bi imali aktivnu ulogu u konfliktu. Premijer vlade, Tony Blair je platio najvišu cijenu, pošto je angažovanost Ujedinjenog Kraljevstva dovela do ostavki članova njegovog kabineta i napuštanja članova Parlamenta iz njegove stranke.

Da bi se bolje shvatio način na koji sile kao što su Francuska, Njemačka i Italija trenutno razvijaju vanjske politike, posebno kad su u pitanju vojne intervencije bilo bi potrebno više istraživanja američke vanjske politike u svjetlu nedavnih događaja.²³ Sa ove tačke gledišta, rat u bivšoj Jugoslaviji obezbjeđuje studiju odličnog slučaja zato što je predstavljao najakutniji test sposobnosti Francuske, Njemačke i Italije da reaguje na konflikte poslije Hladnog rata. Prvo, jugoslovenska kriza je eruptirala u momentu kad su sve relevantne evropske institucije kao što su Evropska zajednica (EC), Povjerenstvo za bezbjednost i saradnju u Evropi (CSCE), Sjevernoatlantski pakt (NATO), i Zapadno-evropska Unija (WEU), prolazile kroz veliku transformaciju i redefinisane njihovih pojedinačnih ovlaštenja—kao rezultat kraja sovjetske prijetnje.²⁴ Drugo, jugoslovenska kriza se pokazala kao

23 Do sada, bilo je samo nekoliko proširenih dijelova istraživanja koji su izričito namijenjeni za primjenu analize vanjske politike na evropsku vanjsku politiku, vidi, na primjer, Walter Carlsnaes i Steve Smith, izdanje *European Foreign Policy: The EC and Changing Perspectives in Europe* (Evropska vanjska politika: Evropska zajednica i promjenljiva stajališta u Evropi) London: SAGE Publications, 1994; Brian White, "The European Challenge to Foreign-policy Analysis", *European Journal of International Relations* 5 (Evropski izazov za analize vanjske politike, *Evropski žurnal o međunarodnim odnosima* 5) 1999.; 37-66 i Jonathon Moses, Benoit Rihoux i Bernhard Kittel, "Mapping Political Methodology: Reflections on a European Perspective", *European Political Science* 4 (Planiranje političke metodologije: Odrzi na Evropsko stajalište, *Evropska politička nauka* 4), 2003.; 55-68.

24 Richard H. Ullman, "The wars in Yugoslavia and International System after the Cold War" (Ratovi u Jugoslaviji I međunarodni system nakon Hladnog rata). U *The World and Yugoslavia's Wars* (Svijet I jugoslovenski ratovi) Richard H. Ullman, New York: Savjet za vanjske odnose, 1996.; 9-41.

prava pozornica na koju je trebalo implementirati novouspostavljenu opštu vanjsku i bezbjedonosnu politiku (CFSP) zemalja, članica Evropske zajednice, a posebno nakon što je Evropska zajednica bila oštro kritikovana zbog svoje neodlučnosti i neaktivnosti u toku Zaljevskog rata.

Kombinacija ciljeva prepoznatih od strane Evropske zajednice u CFSP-u (očuvanje opštih ciljeva, interesa i nezavisnosti Unije, osnaživanje bezbjednosti, promovisanje međunarodne saradnje i unapređenje demokratije) i prirode jugoslovenskog konflikta okarakterisanog problemom izbjeglica i humanitarnom krizom, povećala je evropsku spremnost da interveniše. Treće, Francuska, Njemačka i Italija su imale direktne interese u balkanskom regionu. Kao prvo, zemlje članice Evropske zajednice su imale opsežnu angažovanost u pomoći i trgovini: pored vlastitih veza Evropske zajednice (\$ 1,5 milijardi u 5 godina i 40% udjela jugoslovenskog izvoza), EC je takođe koordinirala Grupom 24 industrijske nacije u programu pomoći od \$ 4,1 milijarde.²⁵ Nadalje, jugoslovenska kriza je imala potencijal da pređe granice i da proširi krvoproliće na Zapadnu Evropu sa bezbjednosnim implikacijama, posebno za susjedne zemlje kao što je Italija.²⁶

25 Gow, *Triumphs of the Lack of Will* (Trijumf nedostatka volje), 49. Vidi takođe Jonathan Eyal, *Europe and Yugoslavia: Lessons from a Failure* (Evropa i Jugoslavija: Pouke iz neuspjeha) London: Kraljevski institut ujedinjenih službi za odbrambene studije, 1993.)

26 Bonnie Gold, "European Defense Unity: Future Reality or a Field of Dreams?" (Evropsko odbrambeno jedinstvo: Buduća realnost ili područje snova). U *European Dilemmas after Maastricht* (Evropska dileme nakon Maastrichta) Beverly Crawford i Peter W. Schulze (Berkeley: University of California Press, 1993.), 209. Ovo stajalište nije univerzalno podijeljeno. Prema Susan Woodward i Richard E. Rupp, konflikt u bivšoj Jugoslaviji nije viđen od evropskih zemalja kao prijetnja njihovim vitalnim interesima. Vidi Susan L. Woodward, *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution after the Cold War* (Balkanska tragedija: Haos i raspad nakon Hladnog rata) Washington DC: The Brookings Institution, 1995. I Richard E. Rupp, "The Balkan Conflict: The

Konačno, SAD su prvobitno odbile da budu uključene u konflikt nastao u Jugoslaviji. U izrazitom kontrastu, kako je takva kriza mogla biti viđena za vrijeme Hladnog rata, Bušova administracija je nastojala da ostane izvan konflikta, a svoje nedjelovanje je opravdavala naglašavanjem činjenice da je Evropska zajednica sposobna razriješiti ekonomsku i političku krizu u Jugoslaviji.²⁷

Summary

In the 1990s, economic sanctions proved to be an important tool of statecraft. From 1990 to 1999, for example, the UN Security Council imposed mandatory sanctions eleven times, compared to only twice from 1945 to 1989. The increasing use of economic coercion²⁸ as a tool of statecraft has gene-

Test Case for European Security Cooperation “ (Balkanski konflikt: Ispitni slučaj za evropsku bezbjedonosnu saradnju). U *The Promise and Reality of European Cooperation: States, Interests and Institutions* (Obećanje i realnost evropske saradnje: Države, interesi i institucije) Mary M. McKenzie i Peter H. Loedel (Westport: Praeger, 1998), 158-162.

27 “Zašto podupiremo napore Evropske zajednice, radije nego da sami preuzmemo vodstvo (SAD)? Kao prvo, zato što vjerujemo da je Evropa najviše zainteresovana za ovu krizu i zato što je evropski uticaj – kako ekonomski tako i politički – općenito veći od našeg. Evropske trgovačke i investicijske veze sa Jugoslavijom daleko prevazilaze naše. I Jugoslavija ima sporazum o poslovanju sa Evropskom zajednicom koji osigurava pristup tržištima Evropske zajednice, što je vitalno za jugoslovensku ekonomiju. Ukupan izvoz obuhvata 30% jugoslovenskog bruto-domaćeg proizvoda, što je čini više zavisnom o vanjskoj trgovini nego mnoge njene susede, SAD obuhvata samo oko 5% jugoslovenske trgovine. Jugoslavija je naš 57. trgovački partner, dok Evropa obuhvata skoro 80% jugoslovenske trgovine, od čega pola ide za Evropsku zajednicu. Njeni najveći trgovački partneri su Njemačka, Italija i SSSR. Unilateralne ekonomske sankcije ne bi imale ništa više od simboličkog efekta dok bi u isto vrijeme one mogle pogoditi druge zemlje u region.” Javna rasprava pred Savjetom za vanjske odnose Senata SAD-a, “Sanctions Legislation Relating to the Yugoslav Civil War” (Zakonski propisi o sankcijama u vezi sa jugoslovenskim građanskim ratom) Washington DC, 16. oktobar 1999.)

28 The term ‘economic coercion’ is well defined by Daniel Drezner as “the threat or act by a nation-state or coalition of or of nation-states, called the sender, to

rated a prolonged and intense debate among political scientists. The peculiar aspect of this debate, however, is that, despite the heterogeneity, of the states employing sanctions, there is an essential homogeneity in the analysis of the origin, effects, and development of sanctions policies. The reason for this homogeneity can be traced to the dominance of American academe over the discourse on economic sanctions. The reason for US hegemony in the literature is based on two factors.

From a theoretical point of view, international relations can be defined, to quote Stanley Hoffmann, as an American social science.²⁹ Most of the theories have been developed in the United States and, with few exceptions, the Test of the research community has followed the theoretical lead of the American academic community.³⁰ From a practical point of view, the United States has dominated the international arena since the end of World War II (WWII). Thus, to understand world events one must understand US foreign policy. In the field of economic coercion, for instance, this supremacy is justified on several grounds. First, economic sanctions are mainly a tool of US foreign policy.³¹ Of the 116 cases

disrupt economic exchange with another nation-state, called the target, unless the targeted country acquiesces to an articulated political demand. The disrupted exchange could include trade sanctions, boycotts, aid suspensions, freezing of financial assets, or manipulation of tariff rates”. Daniel Drezner, *The Sanctions Paradox: Economic Statecraft and International Relations* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 2-3.

29 Steve Smith, “Foreign-policy Theory and the New Europe”. In *European Foreign-policy: The EC and Changing Perspectives in Europe*, edited by Walter Carlsnaes and Steve Smith (London: SAGE Publications, 1994), 11.

30 See Steve Smith, “Theories of Foreign Policy: An Historical Overview”, *Review of International Studies* 12 (1986), 13-29, and A.J.R. Groom and Margot Light, eds. *Contemporary International Relations: A Guide to Theory* (London: Pinter Publishers, 1994).

31 According to the National Association of Manu-

in the IIE data set, for example, the United States was the primary sanctioner in two-thirds of the cases.³² Moreover, the United States is the only country in the world able to implement effective unilateral economic sanctions.³³ Finally, the United States is also the only country able to enforce multilateral cooperation as well as to use sanctions to signal further action. Several studies have in fact shown that, although multilateral cooperation among the sanctioning states is necessary for generating a successful outcome, and although all cooperating states benefit politically from the act of sanctioning, sanctions may be economically detrimental for the sender country,³⁴ a fact that could increase the likelihood of defections from the coalition.³⁵ Thus, if sanctions are to be successful, it is necessary to have within a coalition a country strong enough economically to compensate the weakest members for their losses due to the sanctions' enforcement and to dissuade those who would like to defect. The United States is currently the only country able to play this role. However, our propensity to focus primarily on the

facturers, the United States enacted 61 laws and executive orders in the period 1993-1996 for foreign-policy purposes. A Catalogue of New U.S. Unilateral Economic Sanctions for Foreign-policy Purposes 1993-1996 (Washington DC: National Association of Manufacturers, 1997). For a detailed guide to current US law regarding the use of economic sanctions see Economic Sanctions to Achieve U.S. Foreign-policy Goals: Discussion and Guide to Current Law (Washington DC: CRS Report for Congress, 1997).

32 See Hufbauer, Schott and Elliott, *Economic Sanctions Reconsidered*.

33 See George E. Shambaugh, *States, Firms and Power: Successful Sanctions in United States Foreign-policy* (Albany: SUNY University Press, 1999).

34 In this thesis, the term 'sender' refers to the individual state, the regional organization or the international organization imposing the sanctions. The term 'target' instead refers to the state against which the sanctions are imposed.

35 See, for example, Daniel Drezner, "Bargaining, Enforcement and Multilateral Sanctions: When Is Cooperation Counterproductive?", *International Organization* 54 (Winter 2000), 73-102.

United States has nevertheless created some discrepancies in the literature. First, it has transformed the majority of studies of economic statecraft into analyses of American foreign policy.

However, all these studies present the same weaknesses of the former works; that is, they may be explanatory in a North-American setting, but inadequate in different contexts, such as in the case of Western-European democracies. In Martin's analysis, policy-making is the result of the interaction of two maximizing rational actors, the executive and legislative, acting independently of each other, following their own specific agendas. If this analysis can be explanatory in the American political system, the same cannot be said for parliamentary systems. First, in parliamentary democracies, for example, the same party or group of parties forms the executive as well as the majority in the parliament. Therefore, the political decision-making process is not only centred on the debate between executive and legislative, but it is also centred on the debate resulting from the debate among the different factions belonging to the ruling party or among the parties of the ruling coalition.

However, the end of the Cold War has jeopardized American legitimacy in foreign policy and dramatically changed the relationship between the United States and its allies. First, the removal of the common Soviet threat has widened the power gap between the United States and its allies. Second, it has intensified the differences in strategic perspectives.

Finally, it has created suspicion among the members of the international community, allies included, regarding the possible implications that such unchallenged power might raise for the world order.³⁶ Thus,

36 Robert Kagan, *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order* (New York: Alfred A. Knopf, 2003), 29. For similar conclusions, see Jared Diamond, *Guns, Germs, and Steel* (New York: W.W. Norton, 1997) and Robert Jervis, "The Compulsi-

..when asking its allies for support in Iraq based on its old source of legitimacy, that is, as protector of the West, the United States struggled to rally support and faced in some cases unprecedented antagonism. France and Germany decided to boycott US efforts. Other countries that supported US military intervention, such as Spain and Italy, limited their support to moral and logistical grounds, mainly to avoid major confrontation with an overwhelmingly anti-war public opinion. Finally, even US coalition partners had to pay high political costs in order to play an active role in the conflict. Prime Minister Tony Blair paid the highest price, as the United Kingdom's involvement brought about the resignation of cabinet members and defections within his party of members of the Parliament. If the literature has been particularly plentiful in studying the formation of American foreign policy in the light of recent events, more research is needed to understand better the way in which powers such as France, Germany and Italy currently develop foreign policies, particularly when military interventions are at stake.³⁷

From this point of view, the war in the former Yugoslavia provides an excellent case study because it represented the most acute test of France, Germany, and Italy's ability to respond to post-Cold War conflicts. First, the Yugoslav crisis erupted at the moment when all relevant European institutions such as the European Community (EC), the

ve Empire", *Foreign Policy* 137 (July/August 2003.), 82-87.

37 To date, there had been only few extended pieces of research explicitly designed to apply foreign-policy analysis to European foreign policy, see, for instance, Walter Carlsnaes and Steve Smith, eds. *European Foreign Policy: The EC and Changing Perspectives in Europe* (London: SAGE Publications, 1994); Brian White, "The European Challenge to Foreign-policy Analysis", *European Journal of International Relations* 5 (1999), 37-66 and Jonathon Moses, Benoit Rihoux and Bernhard Kittel, "Mapping Political Methodology: Reflections on a European Perspective", *European Political Science* 4 (2003.), 55-68.

Commission. on Security and Cooperation in Europe (CSCE), the North Atlantic Treaty Organization (NATO), and the Western European Union (WEU), were undergoing major transformation and redefinition of their respective mandates as a result of the end of the Soviet threat.³⁸ Second, the Yugoslav crisis appeared to be the right stage on which to implement the newly established Common Foreign and Security Policy (CFSP) of the EC member states, in particular after that the EC had been heavily criticized for its indecision and inaction during the Gulf War.³⁹ The combination of objectives identified by the EC in the CFSP (safeguarding common values, interests, and the independence of the Union; strengthening security; promoting international cooperation; and enhancing democracy) and the nature of the Yugoslav conflict characterized by the refugee problem and humanitarian crisis augmented the European willingness to intervene.⁴⁰ Third, France, Germany, and Italy had direct interests in

38 Richard H. Ullman, "The Wars in Yugoslavia and International System after the Cold War". In *The World and Yugoslavia's Wars*, edited by Richard H. Ullman (New York: Council on Foreign Relations, 1996), 9-41.

39 James Gow, *Triumphs of the Lack of Will: International Diplomacy and the Yugoslav War* (London: Hurst & company, 1997), 48. Unlike the Treaty of Rome, the Treaty of Maastricht set collective security as a specific goal for the European Union. The Article 11 identified four objectives: promoting common values, interests and the interdependence of the Union; strengthening security; promoting international cooperation; and enhancing democracy. Trevor Salmon, "The Union, the CFSP and the European Security Debate". In *The European Community and the Challenge of the Future*, edited by Juliet Lodge (New York: St. Martin's Press, 1993), 265.

40 According to James Steinberg, "more than 500,000 Yugoslav refugees fled to other European countries, and Croatian and Bosnian Serbs were resettled in Serbia, while hundreds of thousands of Bosnian Croats and Muslims filled camps and other temporary facilities in Croatia". James B. Steinberg, "International Involvement in the Yugoslav Conflict". In *Enforcing Restraint: Collective Intervention in Internal Conflicts*, edited by Lori Fisler Damrosch (New York: Council on Foreign Relations Press, 1993), 53.

the Balkan region. To begin with, the EC member states had large-scale aid and trade involvement: in addition to the EC's own links (\$1.5bn aid over five years and a 40 percent share of Yugoslavia's exports), the EC was also coordinating the Group of 24 industrial nations' aid program of \$4.1bn.⁴¹ Moreover, the Yugoslav crisis had the potential to spill over its borders and spread bloodshed to Western Europe with security implications in particular for neighbouring countries such as Italy.⁴² Finally, the United States initially refused to be involved in the conflict. In a marked contrast to how such a crisis might have been viewed during the Cold War, the Bush administration sought to stay out of the conflict, and justified its inaction by emphasizing the role that the EC could have played in the crisis given the economic and political dependency that Yugoslavia had with the European Community.⁴³

41 Gow, *Triumphs of the Lack of Will*, 49. See also Jonathan Eyal, *Europe and Yugoslavia: Lessons from a Failure* (London: Royal United Services Institute for Defence Studies, 1993).

42 Bonnie Gold, "European Defense Unity: Future Reality or a Field of Dreams?". In *European Dilemmas after Maastricht*, edited by Beverly Crawford and Peter W. Schulze (Berkeley: University of California Press, 1993), 209. This view is not universally shared. According to Susan Woodward and Richard E. Rupp, the conflict in the former Yugoslavia was not perceived by European countries as a threat to their vital interests. See Susan L. Woodward, *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution after the Cold War* (Washington DC: The Brookings Institution, 1995) and Richard E. Rupp, "The Balkan Conflict: The Test Case for European Security Cooperation". In *The Promise and Reality of European Cooperation: States, Interests, and Institutions*, edited by Mary M. McKenzie and Peter H. Loedel (Westport: Praeger, 1998), 158-162.

43 "Why are we supporting the EC's efforts, rather than taking the lead ourselves [the United States]? In the first place, because we believe that Europe has the most at stake in this crisis, and because European leverage—economic as well as political—is in general greater than ours. Europe's trade and investment ties with Yugoslavia far exceed ours, and Yugoslavia has an association agreement with the EC that provides access to the EC's markets that is vital to Yugoslavia's economy. Whole exports account for 30 percent of Yugoslavia's

Biografija

Rođen 7. maja 1953. godine u Sokolu kod Gračanice, Bosna i Hercegovina. Studirao je pedagoške nauke, pravo, političke nauke i sociologiju. U oblasti prava je završio poslijediplomske studije magistra i doktora nauka. Pored školovanja i rada na tlu bivše SFRJ, značajan dio radnog vijeka proveo je na studijama i radu u SAD-u i Kanadi. Doktor je pravnih nauka, ustavnog prava kao uže naučne oblasti. U javnom životu javlja se u ranim sedamdesetim, obrađujući opšte kulturne teme u časopisima: *Brazde*, *Kulturni radnik*, *Naši dani*, *Svijet* i drugi. Bio je aktivno uključen u politički život omladine u Gračanici i rad studentske organizacije u Tuzli, u kojoj je obavljao i neke rukovodne funkcije. Kao predsjednik FOS-a Pedagoške akademije Tuzla, u ime studentske omladine Tuzle, aktivno je sudjelovao u pokretanju inicijative za formiranje Univerziteta u Tuzli. U tom pravcu je djelovao i kao predsjednik Zajednice pedagoških akademija BiH. Pored redovnih radnih aktivnosti, prvih petnaest godina radnog vijeka, radeći kao rukovodilac u privredi i vanprivrednim djelatnostima bivše SFRJ, bio je stalno prisutan u kulturnom i javnom životu u mjestima u kojima je radio, najviše u Gračanici. Prve stručno-naučne radove objavljuje početkom osamdesetih u uglednim časopisima *Pravna misao* i *Socijalizam* iz Sarajeva, *Kulturni radnik* iz Zagreba i *Anali pravne misli* iz Beograda.

Deset godina prošlog i prvih šest godina ovog vijeka proveo je, učeći i radeći u Kanadi

GDP, making it more dependent on foreign trade than many of its neighbours, the United States accounts for only about 5 percent of Yugoslav trade. Yugoslavia is our sixth trading partner, whereas Europe accounts for nearly 80 percent of Yugoslav trade, about half of which goes to the EC. Its largest individual trading partners are Germany, Italy and USSR. Unilateral economic sanctions would have no more than a symbolic effect while at the same time they could hurt other countries in the region". Hearing before the Committee on Foreign Relations United States Senate, "Sanctions Legislation Relating to the Yugoslav Civil War" (Washington DC, 16 October 1991), 8.

i SAD-u. Pored akademskog angažmana, za to vrijeme saraduje i objavljuje stručne i naučne rasprave kroz elektronske i printane medije. U sedmičnom listu *Sabah* iz New York-a, SAD, pokreće i piše za rubriku *Razmišljanja u dijaspori* koja ga definitivno profilira kao autora osebnog i kritičkog, ali konstruktivnog analitičara društvenih zbivanja globalnog nivoa. Značajan broj političkih, pravnih i ustavnih eseja mu prenosi i belgijski *Orbus*, *Time* iz SAD-a, *Delo* iz Ljubljane, časopis *Anali poslovne ekonomije* PIM- Univerziteta iz Banja Luke, časopis *Primus*, VŠPM Primus Gradiška itd. Stalni je saradnik časopisa Spoljno trgovinske komore BiH *Infokom*, Sarajevo za oblast međunarodnog poslovnog prava. Objavio je više od tri stotine stručnih i naučnih eseja, više knjiga i knjižnih separata. Prevođen je na engleski, francuski, slovenački i flamanski jezik.

Recenzent je i urednik desetine knjiga iz različitih oblasti, učesnik više naučnih skupova u BiH i inostranstvu koji imaju međunarodni karakter. Angažovan je s punim radnim vremenom u zvanju vanrednog profesora na Pravnom fakultetu Univerziteta u Travniku i kao gostujući profesor na nekoliko univerziteta u BiH i inostranstvu. Bio mentor za više desetina diplomskih radova prvog studijskog ciklusa, kao i za devet magistrskih radova, te četiri doktorata u zemlji i inostranstvu. Trenutno obavlja funkciju direktora za međunarodnu saradnju i razvoj Univerziteta u Travniku.

Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u Bosni i Hercegovini izabrala ga je i stavila na listu domaćih i inostranih eksperata koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta, te daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Bibliografija

(Najvažniji radovi i knjige objavljeni od izbora u zvanje vanrednog profesora 14. 11. 2005. do danas):

1. *Italijanska inostrana strategija-ustavno-pravni koncept i bosanska kriza*. Izda-

- vač, Univerzitetski Kalifornija Press 2007.
2. *Bosanska kriza i strategija Kolove vlade*. Izdavač, Univerzitetski Kalifornija Press 2008.
3. *Eseji*, juni 2009. (Tekstovi objavljeni u Časopisu *Orbus*, Belgija, prevedeni na Engleski, Flamanski i Francuski),
4. *Ustavno-pravno-političko rješenje ili Đekna još nije umrla ali se konačno zna da će*. Izdavač, *Orbus*, Belgija 2009.
5. *Ustav mora biti domaći "proizvod"*, Izdavač, *Orbus*, Belgija 2009.
6. *Manite se prazne priče*, Izdavač, *Orbus*, Belgija 2009.
7. *Od jedanaestog juna ništa više neće biti kao dosad*, Izdavač, *Orbus*, Belgija 2009.
8. *Donošenje novog Ustava BiH je uslovljeno isključivo dokidanjem svih... izama i ...izacijama svih vrsta u BiH*, Izdavač, *Orbus*, Belgija 2009.
9. *Institucionalizam i stvarnost u izgradnji novog međunarodnog (svjetskog poretka) sistema*. (u koautorstvu sa Dragicom Zirojević), Izdavač, *Anali poslovne ekonomije*, PIM Univerzitet, Banja Luka 2009.
10. *Poslovno pravo* (skripta), Izdavač, *Primus*, VŠPM Primus, Gradiška 2009.
11. *Ogled u vremenu, "Ustav BiH mora biti «proizvod» domaćih stručnjaka"*, Izdavač, *Primus*, VŠPM Primus, Gradiška 2010.
12. *Osnove međunarodnog javnog prava*, knjiga, udžbenik (u koautorstvu sa Radomirom Neškovićem). Izdavač, *Primus*, VŠPM, Gradiška 2010.
13. *Dejtonsko-ustavni košmar u BiH i RS-u* (u koautorstvu sa Radomirom Neškovićem), Izdavač, «Orbus», Belgija 2010.
14. *Vođenje sastanaka i upravljanje vremenom*, Lider naučnog odbora, vodeći autor pisanog materijala i modera-

- tor seminara na VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
15. *Principi kancelarijskog poslovanja i registracionog sistema u dejtonskoj Bosni i Hercegovini*, Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
 16. *Dokumentarni akreditiv-Standby Letter of Credit, skraćeno (SLOC) moderni instrument obezbjeđenja plaćanja*, Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
 17. *Kancelarijsko i arhivsko poslovanje* (skripta, u koautorstvu sa Dejanom Zelićem), Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
 18. *Menadžment javne uprave* (priređena hrestomatija, u koautorstvu sa Dejanom Zelićem), Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
 19. *Poslovno pravo* (u koautorstvu sa Dejanom Zelićem), Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2010.
 20. *Poslovno pravo I i II*, Izdavač, PIM Univerzitet, Banja Luka 2010.
 21. *Međunarodno javno pravo I i II*, Izdavač, Pravni fakultet Univerziteta u Travniku, 2010.
 22. *Dokumentarni akreditiv-moderni instrument obezbjeđenja plaćanja*, Izdavač, Spoljnotrgovinska komora BiH, časopis *Infokom*, Sarajevo 2010.
 23. *Međunarodna pravila i termini koji uređuju pravno-ekonomske odnose u kupoprodaji "Inkoterms 2000"*, Izdavač, Spoljnotrgovinska komora BiH, časopis *Infokom*, Sarajevo 2010.
 24. *Bankovna garancija*, Izdavač, Spoljnotrgovinska komora BiH, časopis *Infokom*, Sarajevo, 01/02/2011
 25. *Bankovna garancija—jedan od instrumenata obezbjeđenja plaćanja u međunarodnom poslovanju*, Izdavač, *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška 2011.
 26. *Bankovna garancija*, Izdavač, Spoljnotrgovinska komora BiH, časopis *Infokom*, Sarajevo 2011.
 27. *Osnovi metodologije društvenih i pravnih nauka sa nomotehnikom* (u koautorstvu sa Radomirom Neškovićem), Izdavač, VŠPM *Primus*, Gradiška 2011.
 28. *About Unconstitutiona of referendum law in Republic of Srpska*, Regional Science Conference with international participation, with the Theme Stable Local Development challenges and opportunities, University of Pristina, University of Zenica, European University Dukagjini, Proceedings, 03-04 June, 2011, Peja, Republic of Kosova, Year 1, No. 1.
 29. *Obrazovanje kao javni process u Tuzlanskom kantonu (TK) sa akcentom na visokoškolsko obrazovanje* (u koautorstvu sa Suljom Halilovićem), *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška, 2011.
 30. *Povezanost ljudskih prava, geopolitike, demokratije i prava nerođenog djeteta* (u koautorstvu sa Djelza Alijom), *Primus*, VŠPM *Primus*, Gradiška, 2011.
 31. *Savremeni pravno-politički sistemi* (udžbenik, u koautorstvu sa Djelza Alijom), Univerzitet u Travniku, 2011.
 32. *Metodologija društvenih i pravnih nauka sa nomotehnikom*, (udžbenik, u koautorstvu sa Mensurom Kustura), Univerzitet u Travniku, 2011.